

UKA 47: Apeqquteqaat aallaavigalugu inuit innarluutillit uagut inuiaqatigiittut pitsaanerusumik ilaatinneqalernissaat angusinnaaneripput apeqquteqaatigalugu saqqummiussamik siunnersuut. Qanoq iliuseqarnikkut ilumoortumik piviusorsioortumillu inuit timimikkut innarluuteqartut innarluutilittut pillugit inatsisimmi pineqartut ilinniartitaanermi aaqqissuussinermut kingornatigullu suliffeqarfinnut isertinneqarsinnaappat? Qanoq ililluta ilinniartiitaanikkut aaqqissuussineq initunerusoq aammalu suliffeqarfeqarneq inunnut timimikkut innarluuteqartunut periarfissiineq pilersissinnaavarput?

(Inatsisartunut ilaasortaq, Agathe Fontain, Inuit Ataqtigiit)

UKA 132: Inuit annertuumik innarluutillit ilinniartitaanissamik qanoq iliorluni allatuulli neqeroorfigineqartalernissaat pillugu pilersitsinissaq siunertaralugu, matumani Aspergers Syndromimik nappaatillit ilanngullugit apeqquteqaat aallaavigalugu Inatsisartut oqallinnissaannik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortat, Siumut)

Akissuteqaat

(Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisunut Ilaasortaq)

Naalakkersuisut siunnersuutitut qujapput innarluutillillu ilinniarnissamut periarfissaat pillugit oqallinnissaq tikilluaqqullugu.

Aallaqqaasiullugu Naalakkersuisut naqissuserusuppaat inuit innarluutillit annertuumilluunniit innarluutillit nunatsinni innuttaasut allat tamaasa assigalugit ilinniarnissamik neqeroorfigineqartussaammata. Meeqqat atuarfiata pisussaaffigaa meeqqat atuartut ukiuinik ukiullit tamaasa atuartissallugit. Aamma tamanna meeqqanut annertuumik innarluutilinnut atuuppoq. Naalakkersuisut isumaqarput inatsisitigut sinaakkusiussat annertuutugit meeqqat atuarfianni inunnik innarluuteqartunik peqataatitsisussat pilersinneqareersimasut.

FN-ip nunani tamalaani innarluutillit pillugit isumaqatigiissusiaa nunatta akuersissutigereepaa, immikkoortortamilu 24-imi takuneqarsinnaavoq inuit innarluuteqartut ilinniagaqarnissamut pisinnaatitaasut.

Meeqqat atuarfianni unammilligassaq tassaavoq nunami tamarmi iliniartitsisut immikkut perorsaanikkut ilinniagaqaaqqissimasut, atuartunik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsisinnaasut amigaataanerat. Ukiumi atuarfiusumi 2013-2014-imi, ilinniartitsisuni atuartunik immikkut pisariaqartitsisunik atuartitsisusuni 262-iusuni taamaallaat 23-t meeqqat atuarfianni annertusisamik immikkut atuartitsinissamut ilinniartitsinissamut ilinniarsimasuupput.

Meeqqat atuarfiata aamma qulakkeertussaavaa atuartunut annertuumik innarluutilinnut atuartitsinissamut piumasaqaataasut qulakkiissallugit. Meeqqat atuarfiata taamaattumik qulakkiigassaraa:

- Atuarfiup illutaa ima ilusilersorneqarsimassaaq meeqqat ilaatigut timimikkut innarluuteqartut isersinnaassallutik, takuuk sanaartornermi maleruagassat atuuttut.
- Meeqqat pisariaqartitsisut tapersersorneqartarnissaat.
- Atuartitsinermi atortussat ikiorsiissutillu pigineqarnissaat.
- Angerlarsimaffiup atuarfiullu akornani ingerlanneqarsinnaaneq.
- Atuartunut tusilartunut tutsarluttunullu nutserisoqarnissaq.

Naalackersuisut isumaqarput suli immikkut perorsaanikkut suliassaqqarfik qitiutillugu sammisaqartoqartariaqartoq. Taamaammat nuannerpoq Ilisimatusarfik ukiumiit atuarfiusumiit 2014/2015-imiit ilinniartitsisunngorniarnermi immikkut atuartitsinermit itisiliilluni ilinniartitsineq, tassa linjefagi, aallartissimammagu. Ilinniartitsissutip siunnerfigaa ilinniartup atuarfimmi immikkut perorsaanikkut suliassanik assigiinngiiaartunik, meeqqanut meeqqat atuarfiata nalinginnaasumik atuartitsineranit iluaquserneqarsinnaanngitsunut atuartitsinermit suliaqarsinnaalernissaa.

Taassuma saniatigut Ilisimatusarfik Ilinniaatsinut Institutimi immikkut atuartitsinermi ilinniaqqinnermik allagartartaassutaasinnaasumik ukiunik marlunnik sivilissusilimmik pilersitsinialerutorpoq. Naalackersuisoqarfiup meeqqat atuarfianni immikkut atuartitsineq aamma perorsaanikkut allamik immikkut ikiorsiisarneq pillugu nalunaarutissaq nutaaq tusarniaassutigisimavaa. Nalunaarutip siunertaraa pineqartumut pitsaanagerusunik sinaakkutissaqalernissaata qulakkeernissaa.

FN-ip innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaata immikkoortortaani 27-imi takuneqarsinnaavoq inuit innarluutillit allat assigalugit suliffeqarsinnaatitaasut.

Naalackersuisut kissaatigaat – suli annerusumik – inuussutissarsiutitigut ilinniarfiit ataasiakkaat, innarluutilinnik ilinniartitsinermi ajornartorsiutaasunik aaqqiinarnermut peqataatissallugit.

Suliffissaaleqinnermik immikkut ittumik akiuiniarluni suliniutini inuusuttunut innarluutilinnut immikkut suliniuteqarnissaq pilersaarutaanngilaq. Suliffissaaleqinnermik immikkut ittumik akiuiniarluni suliniutip Piareersarfinni suliniutit ingerlareersut annertunerusunik aningaasaliiffigaat taamaalilluni inuusuttut amerlanerusut tiguneqarsinnaalersillugit ilinniarfinnullu suliffeqarfinnulluunniit ingerlaqqissinnaalersissallugit.

Kommunit suliniutit assigiinngitsut inuusuttunik innarluutilinnik ilinniarnermut suliffeqarnermulluunniit akulerutsitsisut katitersinnaavaat.

Maanna tikillugu innarluutilinnut ataasiakkaanut immikkut ittumik ilinniartitsinerit inuussutissarsiutitigut ilinniarfinni annikitsuinnarnik misilittagaqqarfigineqarput. Iluatsittunilli ataasiakkaanik peqarpoq inuussutissarsiutitigut ilinniakkamik naammassinnissimasumik.

Inatsisartut piginnaanngorsaaqqiineq pillugu peqqussutaat inuit peqqissutsikkut peqquteqartunik suliffeqarfinni imaaliiallaannaq sulilersinnaanngitsut imaluunniit sulileqqissinnaanngitsut piginnaanngorsaaqqinnissaat pillugu aalajangersagaqarpoq. Piginnaanngorsaaqqiineq pillugu peqqussut aamma piffissap ilaani suliffeqarinnissamut

periarfissiivoq taannalu atorneqarsinnaavoq nalinginnaasumik atorfeqalernissamut
piginnaangorsaaneq periarfissaajunnaarsimappat.

Taamatut oqaaseqarluta Naalackersuisut Inatsisartut oqaaseqaatissaattut siunnersuutaasuni
marluusuni siunertarineqartut ilalerpaat.